

ait, ex bono affectu ad salutem fratrum (quoniam damnati habent voluntatem firmatam ad malum) sed proueniunt ex affectu superbia: Videbat enim diues multos saluari, & propterea appetebat suos fratres euadere miseriam, ut vel sic in suis fratribus exaltaretur. Gehennalibus penis cruciatur miser; rogat ut mittat Lazarum ad refrigerandam linguam, ut eius tortura aliquantulum minuatur, quod non obtinet, iterum rogat, ut mittatur ad fratres suos, ne ipsi veniant in hunc tormentorum locum. Vnde damnatus, qui omnes socios vult habere in penis, sic frater suos a se promouere procurat; numquid salutis eorum zelo tangitur? Minimè sanè. Vnde ergo huiusmodi preces? Proueniunt ex affectu superbia. Estuabat igne in inferno damnatus, & sua superbia, & adhuc in illa extrema miseria ex suo antiquo affectu honoris ambitum suspirabat, & quia ipse in se erat extremo supplicio deiectus in suis ambiebat ipse se se honorari, ut sic in suis fratribus exaltaretur: furo, ac velamine charitatis postulat Lazarum ad suos mitti, ut refrigerium, ac leuamen, quod ex aqua in lingua non obtinuit, assequatur in affectu suo, quo ambit honores, ut sic in suis fratribus exaltetur.

Superbia etiam in gehenna in suis tormentis exaltari.

144. Chrysof. Theophyl. Thom. Barradas. Cornef.

Etiam in epulone cogitatorum amor. Nicæn.

145. August. In auaro in tempestina pietas.

146. Gregor.

Quos abundantia obcaecat, miseriam erudit.

Sextò. Dum diues iste induebatur purpura, & bysso, ac epulabatur quotidie splendide, nullam de fratribus habuit memoriam, sed modo cum demersus est in inferno; sic sæpè contingit, ut in sua prosperitate nullus de fratribus recorderetur, ad quos in sua aduersitate maximè conuicit oculos, ut ab illis aliquid habeat leuamen. De quo vide supra in hoc cap.

147. Non in prosperitate, sed aduersitate de suis recordatur.

148. Gregor.

Septimò. D. Gregorius lib. 9. moralium cap. 49. Deus ille, ait, quem contigit ad aeterna incendij tormenta descendere, quinque fratrum describitur meminisse, qui Abraham petiit, ut ad eorum eruditionem mitteret, ne illuc eos quandoque venientes par pena cruciaret. Qui igitur ad doloris sui cumulum propinquorum absentium meminit, constat proculdubio, quia eos ad augmentum supplicij paulo post potuit etiam presentes videre. Totus in tormentis cruciatur, & tamen postulat, ut Lazarus mittatur, ne fratres eius ad gehennales ignes descendant: o quam altè cognationis amor humanis præcordiis infixus est; se valde miserum videt epulo, & postulat, ne fratres veniant in illum locum, ac si dicat, mea mihi sufficiat calamitas, ne ergo quinque damner, quinque, torquear, quinque fratrum damnatione conspecta; nam si eorum tortura supra meam addatur ultra mensuram discrucior, & qui vnus peccauit, sex in tormentis ero.

Damnatus suorum fortuna etiam ipse torqueatur.

149. Gen. 12. Septuag.

Iussit Ægyptius Rex Sara Abraham coniugem in regiam suam introduci, sed antequam eam maritali consuetudine attingeret, diuinum præsentit rigorem, ait Textus: Flagellauit autem Dominus Pharaonem plagis maximis, & domum eius propter Sarai uxorem Abraham, Genes. 12. num. 17. Septuaginta legunt: Afflixit Deus Pharaonem afflictionibus magnis, & sanis, & domum eius. Sed ad quid domus principis, hoc est filij eius, vxores, consanguinei, ac cognati in tantam punitionem diuinæ iustitiæ incidunt, qui criminis, ac delicti erant expertes? Quorsum diuino supplicio affliguntur? Nonne sat erat, ut ipse Imperator, qui flagitij erat reus torqueatur? Ad quid omnes cognati eius pena comprehenduntur? Vt ob Patriarchæ uxorem ablatam rigidius diuina ultio scruiret in Pharaonem, penetrabiliorque relo ipse premeretur, cum suis flagellatur, ac si graui suorum iactura acrius puniretur, quam solum in se ipso, nam quo dulcius illa pignora erant dilecta, eo acutius diuino verberare torquebatur, ac si pro tanto flagitio non solum pena in illo esset sufficiens, nisi etiam in totam domum inundaret, ut profundo dolore vulneretur. D. Chrysofostomus ibi: Qua de causa, ait, cum Rex peccet, omnes de domo eius sunt pena participes: Non absque re hoc fit, sed ut grauius puniatur, & grauiori pena eius insania compefcatur.

Suorum iactura grauius vulneratur homo.

Chrysof.

QUESTIO XX.

Quare diues epulo non postulat se, vel Abrahamum, seu alium predicatorem ad fratres mitti; nisi tantum Lazarum?

VALE mirum, quod huius miseri damnati fratres multos habebant excellentissimos predicatores, ut ei est dictum: Habent Moysen, & Prophetas, audiant illos. Quorum

150.

rum vita, ac doctrina multis erat nobilitata miraculis: ad quid miser petit, ut Lazarus denuo mittatur? Illi prædicatores, ac Doctores, qui in populo erant tanquam communes, ac antiqui magistri reputabuntur; Lazarus vero vt nouus concionator venturus erat; illi antiqui Prophetae, et si excellentiores extabant, tamen Lazarus vt nouus prædicator adueniret; & noui prædicatores semper magno applausu auditores sibi conciliant, maximèque ad eos audiendos concurrunt homines, multumque eius dicta celebrant, ac facile eis acquiescunt.

Nouus prædicator semper multum applausibilis

151. Chrysof.

Diuina prouidentia super omnem humanam sollicitudinem.

152. August.

Cui minora denegantur, maiora non habentur.

153. Gregor.

Animus mensus falsa re alienatur.

154. Theophyl.

Sapè plus mouent vasa, quam audientia.

155. Bostrenf.

Veritas a paupere valde efficac.

fuerat pauper, forsitan credidit diues, quod maior fides adhibenda esset pauperi Lazaro, quam prædiuiti Abrahamo; nam quod vnus pauper loquatur, magnum est veritatis efficaciam argumentum, aliter pauper non haberet animum, ac audaciam, vt contra magnates stare, ac verba faceret.

156. Chrysof.

Sextò. D. Chryfologus serm. 123. Diues, ait, Lazarum ad domum patris sui non misericors, sed miserandus inuitat, quem toto tempore substantiæ miseracione suis incumbentem ianuis, non recepit, & sub specie pietatis ad pristina vulnera, ad præteritos gemitus Lazarum vult redire. Agit infelix, ne videat felicem. Adhuc diues, vt ait D. Bonauent. Lazaro insidiatur, & quia maximè cruciabatur, cum videret eum gloria, & honore coronatum, ideo sub prætextu pietatis postulat, vt ad domum patris sui ad testificandum veniat, ad præteritos gemitus Lazarum redire agit infelix, ne videat felicem. Super sua tormenta diuis torquebatur, ex visa sublimi gloria Lazari.

Inuidus plus torqueus alterius bonis, quam inferni tormentis. Bonauent.

157.

Apocal. 6. Alterius gloria magna pena inuidi.

Menoch.

Clamant sancti: Vsq; quo Domine, sanctus, & verus, non iudicas, & non vindicas sanguinem nostrum, de iis, qui habitant in terra? Apocalyp. 6. n. 10. Magna difficultas, quomodo sancti in gloria, qui magno pietatis affectu erga omnes, ac etiam suos inimicos feruntur; quomodo aduersus suos persecutores, ac interfectores postulant vindictam? Menochius ait: postulant liberari sua corpora, quæ adhuc sub morte tenebantur. Obsecrant suorum corporum glorificationem, sed ipsa corporum glorificatio est vindicta inflicta in eorum carnes in inferno damnatos. Gehennali igne miserrime vexantur, sed super omnes cruciatus est illis aliorum visa gloria tormentum, vt aliorum exaltatio sit illis sub omnes flammis demersio.

158. Chrysol.

Septimò. Sub specie pietatis ad pristina vulnera Lazarum vult redire. Verba sunt Chryfologi citata. Adhuc in inferno contra Mendicium miser Epulo dolos meditatur, & ex suo antiquo more vnum habet in ore, aliud in corde; lingua zelum loquitur, odia vero cordis secretum meditatur; ore speciem pietatis ostendit, ne fratres eius simili sua ruina torqueantur, corde vero Lazaro antiquos gemitus machinatur, vt ipsum e sinu Abraham euellat, vt in antiqua vulnerum miseria iterum videat. Sub specie pietatis ad pristina vulnera, ad præteritos gemitus Lazarum vult redire.

In peruersa cor, & lingua discrepans.

Non est in ore eorum veritas. Psalm. 5. num. 10. de iniquis est sermo, in quorum ore nihil aliud est, ait D. Augustin. Nisi mendacium, & falsitas. Discrepat in eis a corde, ore vnum ostendunt; aliud verò latet in corde. Cum Dauid ob suam humilitatem recusaret, vt fieret gener regis, ex ore Saul dicitur ei: Non habet rex sponsalia necesse, nisi tantum centum præputia Philistinorum; vt fiat ultio de inimicis regis, 1. Reg. 18. num. 28. Numquid huiusmodi verba prolata erant ex ore Saul ex zelo regis dignitatis, vel ex amore populi Dei, vt illius hostes extinguerentur? Minimè sanè, illius mens explicatur in textu. Porro Saul cogitabat tradere Dauid in manus Philistinorum. Regis honorem, ac pietatem erga populum vox fulgurat: Vt fiat ultio de inimicis meis. Sed animus liuore exaltatur; insidiisque machinatur. Cogitabat tradere Dauid in manus Philistinorum: ab animo dissident quàm maximè verba: mens crudelis odij flammis adurit; sermo vero mentis pietatis nitore splendet. Abulens, quæst. 36. Dixit

159. Psalm. 5. August.

1. Reg. 18.

Dissident verba a corde.

Abulens.

Dixit Saul, ait, quod petebat, ut fieret visio de hostibus suis: ipse tamen non petebat ad hoc, sed ad mortem David.

Luc. 16. n. 28. Et ait illi Abraham: habent Moysen, & Prophetas, audiant illos.

Num. 30. At ille dixit: Non, pater Abraham: sed si quis ex mortuis ierit ad eos, poenitentiam agent.

Num. 31. Ait autem illi: si Moysen, & Prophetas non audiunt; neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.

VERSIONES.

Arabic. n. 29. Apud illos sunt Moyses, & Prophetæ.

Syriacus n. 30. Non Pater mi Abraham: sed si quispiam ex mortuis proficiscatur ad eos, poenitentiam acturi sunt.

Goth. Sed si quis ex mortuis ierit ad eos, persuadent eis, & poenitentiam agent.

Origen. n. 31. Neque si quis ex mortuis resurrexerit, audient ipsum.

EXPOSITIO VIII.

160.

IT illi Abraham: Reiciens secundam diuitis postulationem. Habent Moysen, & Prophetas. Id est libros Moysis, seu Prophetarum, qui soliti erant legi, ac explicari in synagogis, ac proinde, ac si dicat Abrahamus, tu illis postulas magistrum; Deus illis plures prouidit, vt ex D. Chrysofomo superioris, quæst. notauit ad initium. Audiant illos. Illis nempe obediant, eiusque dicta exequantur, & impleant.

Chrysof.

161.

At ille dixit: Scilicet diues Abrahamo: Non, intelligitur, non satis est, vt ipsi in vitiis enutriti, ac inueterati conuertantur, quod habeant libros, seu doctrinam Moysis, & Prophetarum. Seu alio modo potest explicari? Non, audient Moysen, & Prophetas. Sed si quis ex mortuis, scilicet resurgens, ierit ad eos. Ex suo affectu, ac effectu alios iudicat, & sicut ipse Prophetas, diuinæque Scripturas sine vilo fructu audierat, ita credidit idem fratres facturos esse. D. Chrysofomus. Sicut ipse fuerat, ait, affectus, sic opinionem habet de fratribus suis. Titus Bostrenf. Cur diues, ait, iste hæc dicit? Quia ipse Prophetas nullo prorsus fructu audierat; quæ enim ab illis prodita extabant, & pro palam contempserat, fabularumque loco habuerat. Ex qua re coniecturam faciebat, suos quoque fratres ita comparatos esse.

Epulo ex se alios iudicat.

Chrysof.

Bostrenf.

162.

Ait autem illi, scilicet Abrahamus diuiti: Si Moysen, & Prophetas non audiunt. Dei persona, ac auctoritate loquentes: Neque si quis ex

mortuis resurrexit, credent. Seu, vt habet Græcus, persuadentur: illius testimonio, itaut præteritam vitam derelictam, & poenitentiam agent, dicent enim phantasma apparuisse, aut illusionem factam esse à maligno spiritu.

QUESTIO XXI.

Quare Abrahamus testificat præferendum esse Moysen, & Prophetas Lazaro resuscitato?

IT Abrahamus, si Moysen, & Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent. Cum tamen aliunde videretur efficacius testimonium prolatum à Lazaro reuocato in vitam, quam verba dicta à Moysen, & Prophetis, qui mortui erant; Lazarus verò testificaturus erat ea, quæ ipse oculis viderat, ac experientia cognouerat, tamen Abrahamus ait, quod testimonium prophetarum sit præferendum.

Respondet primò D. Zeno ferm. de Resurrect. Habent, inquit, Moysen, & Prophetas: quibus si non credunt, neque illi, qui hinc missus fuerit, credituri sunt, euidenter ostendens, non in oculis esse carnalibus verum, sed in fide credentium constitutum. Lazarus suscitatus, videndus erat carnalibus oculis; testimonia autem Moysis, & Prophetarum percipienda erant diuina fide, ac reuelatione Dei testificantis esse vera, & infallibilia: Non enim visio oculorum sic potens est hominem confirmare, vt fidei visio; In visione oculorum sæpè, vt experientia docet, inuenitur falsitas, & deceptio, quæ omnia longè absunt à fide, cuius cognitio est certissima, vt pote à Deo testificante, quæ est summa, & prima veritas. D. Chrysofomus homil. de nomine Abrahami, ponderans id, quod dictum est ei: Egredere de terra tua, & cognatione tua, Genes. 12. num. 1. quærit namque quomodo ipse reliquit terram, quam corporalibus oculis videbat, pro illa altera promissa, quam oculis non videbat, sub qua intelligit futuram vitam: ait sanctus Doctor: Non sic manifesta est præsens vita, vt futura illa, hanc enim oculis nostris videmus, illam fidei oculis videmus.

163.

164.

Zeno.

Fidei visio certior oculorum corporaliū visio.

Chrysof.

Genes. 12.

165.

Theophyl.

Secundò. Theophylact. Nunc, ait, nihil tam utile est, vt scripturarum diligens scrutatio. Mortuorum suscitationem falsè, & apparenter facere potest etiam diabolus, vt seducat imprudentes, seminans doctrinas de inferno dignas sua malitia: at eis, qui scripturas probe scrutantur, nihil potest illudere. Ille enim sunt lucerna, & lumen, quo lucente fur deprehenditur, & manifestatur. Illis igitur credendum, & de mortuorum suscitatione non curandum. Meritò mortuorum apparitionibus scripturas prætulit; in his enim bene intellectis, & ponderatis securior est fidei, ac veritatis confirmatio, quam in testimonio cuiusvis hominis è mortuis excitati, ac cuiusvis alterius testis oculari. Habemus firmiorem prophetarum sermonem. Ait Petrus Epistol. 2. cap. 1. num. 19. Cui beneficiis attendentes, quasi lucerne lucenti in caliginoso loco. Quicumque auctoritate scripturæ non docetur, ac mouetur, neque priuatis miraculis, neque priuata alicuius prædicatoris etiam è mortuis existentis auctoritate commouebitur, vt credat, & credenda obediat. Quod optimè

Testimonium scripturæ, quam alicuius hominis apparentis è mortuis efficacius est.

2. Petr. 1.

EXPOSITIO VII.

Syriacus n. 9. Porrò dicebat hanc parabolam aduersus eos, qui sibi confidebant se esse iustos, omnésque despiciebant.

Arabicus. Deinde dixit illis propter aliquos, qui dicebant se esse iustos.

Arias. Ad quosdam persuasos in se ipsis, quod essent iusti, nihil facientes cæteros.

Pagninus. Similitudinem istam.

S. Optat. Mi- Dicebat Iesus hanc similitudinem propter eos, qui se sanctos publicabant, & contemnunt cæteros.

Syriac. n. 10. Duo homines ascenderunt in templum, vt preces funderent.

D. Cyprian de Ascenderunt in templum orat. Domin. adorare.

Theophylact. Vt precarentur.

EXPOSITIO I.

Væ D. Lucas narrat cap. 17. variis in locis sunt explicata à nobis, vt de scandalo hoc lib. cap. 10. de Correctione fraterna, cap. 11. de decem Leptosis, cap. 13. Quæ autem de Antichristo ibi narratur infra sunt dicenda. Postquam ergo Dominus sermonem habuit, quod semper oportet orare, & non deficere: hanc proponit parabolam, vt docent D. August. ferm. 36. Beda, Haymon, ostendens, quod defectu fidei, oratio perit, fides autem non est superborum, sed humilium; ait citatus Augustinus, vel cum Dominus supra docuerit perseuerantiam in oratione, hic apponit alteram eius conditionem, scilicet humilitatem, humilis enim oratio à Deo exauditur. Vel, vt ait Hugo, superiorem sermonem Dominus terminauit faciens orationem de fide. Nunc agit de humilitate, ostendens, quod fides non sufficit ad salutem sine humilitate, quæ est fundamentum omnium virtutum.

August. Beda. Haymon. Hugo.

Dixit autem ad quosdam. Phariseos nempe, seu de cætu Phariseorum, qui se iustos reputabant, qui in se confidebant tanquam iustos. Qui in sua iustitia multum confidebant. Arias vertit, ad quosdam persuasos in se ipsis, quod essent iusti. In animo, ac mente sua pro certo statuebant se esse iustos. Vt explicat D. Augustinus ferm. 36. de verbis Domini, tanquam iusti, vt sibi videbantur esse à peccatis, ac vitiis immunes, legem adimplentes, & obseruantes; & aspernabantur cæteros, seu vt legit Arias: Nihil facientes cæteros: omnes tanquam iniustos, peccatores, & alienos ab omni iustitia. Carthusianus: Aspernabantur cæteros tanquam iniustos, & viles, cum ipsi sola sua superbia alijs essent viliores, sola enim superbia omnia destruit. Et subditur: Parabolam hanc. Quæ potuit reuera accidere, vt simul sit historia, quam Christus cordium agnitor optimè potuit agnoscere, & etiam simul sit parabola, seu vt parabola proponi, vt notant Lucas Burgens. Cornel & alij.

Arias.

August.

Arias.

Carthuf.

Burgens. Cornel.

BBb

Duo

Chrysof.

Ioan. 12.

Theophyl.

166.

Ioan. 10.

Cyrril.

Sapienter confirmantur in fide testimonio Scripturæ simpliciter apparitionibus.

optimo argumento à maiore ducto ad minus: docet, & confirmat D. Chrysofomus concion. 4. de Lazaro: Id verum esse declararunt Iudei, ait, in altero Lazaro, fratre Martha, cui tantum absuit, vt crediderit à morte certissimè excitato, vt è contratio nouam mortem fuerint machinati, Ioan. 12. num. 10. Deinde etiam facile dicitur, vt inquit Theophylactus: Mortuorum suscitationem falsè, & apparenter facere potest etiam diabolus, vt seducat imprudentes.

Cum Christus Dominus gloriosè è mortuis surrexisset, ad Domini monumentum veniunt Petrus, Ioannes, ac Magdalena, illud vacuum reperiunt, linteamina tamen sacratissimi corporis seposita vident. Tunc ait Textus: Abierunt ergo discipuli ad semetipsos. Maria autem stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fieret, inclinans se, & prospexit in monumentum, & vidit duos Angelos in albis, Ioan. 20. num. 10. Maximè quæsitum dignum. Quare non discipulis Angeli sed Magdalene apparent, eamque de Christi resurrectione instruunt? Cur Angeli non simul apparent discipulis, ac sanctæ foemine. Quætionem proponit, & soluit N. D. Cyrrillus Alexandrinus lib. 12. in Ioan. Ambigere autem, ait, aliquis non iniuria poterit, quam obrem discipulis (Petro dico, atque Ioanni) Angeli non apparuerunt, mulieri autem, & apparent. Respondet sanctus Doctor: Dicimus igitur mysterium Domini, sic ipso disponente. Discipulos enim rerum exitus Scripturæ, Christi, prædicationibus conueniens, ad firmissimam fidem induxit. Superuacaneum igitur erat firmiter credentes voce Angelorum doceri. Mulieri autem minus necessarium, quæ nec literas sciret, nec alio modo sublimè resurrectionis mysterium percipere posset. Nil sapientius sanè. Alta Dei sapientia iuxta vniuersumque indigentiam res disponit, & ordinar, in fide resurrectionis Christi Angelis apparentibus instruuntur mulieres, non verò discipuli. Discipuli de sublimi mysterio optimè edocti erant à sacra Scriptura. Discipulos rerum exitus Scripturæ ad firmissimam fidem induxit. Et idem apparitione Angelorum non indigebant. Superuacaneum erat firmiter credentes voce Angelorum doceri. Quæ maximè foemine erat necessaria, quæ cum sacras literas nesciret, multis adiuantibus apparitionibus, ac documentis ad superna, & abscondita fidei mysteria erant inducendæ. Mulieri autem penitus necessarium, quæ nec literas sciret, &c.

CAPVT XXX.

Phariseus, & Publicanus.

Luc. 18. n. 9. Dixit autem ad quosdam, qui in se confidebant, tanquam iusti, & aspernabantur cæteros, parabolam istam.

Num. 10. Duo homines ascenderunt in templum, vt orarent; vnus Phariseus, & alter Publicanus.

Sylueira in Euang. Tom. IV.